

Mihail Udroi

Fișe de Procedură penală
Partea specială
Teorie și cazuri practice

Ediția 3**- revizuită și adăugită -**

Editura C.H. Beck
București 2022

CUPRINS

Explicații despre structura fișelor.....	IX
Abrevieri	XXIX
Fișa nr. 1. Organele de urmărire penală, competențele și regulile generale în exercitarea funcției de acuzare	1
Fișa nr. 2. Sesizarea organelor de urmărire penală	16
Fișa nr. 3. Examinarea sesizării și constituirea dosarului penal.....	31
Fișa nr. 4. Începerea urmăririi penale.....	34
Fișa nr. 5. Neînceperea urmăririi penale	37
Fișa nr. 6. Etapa investigării <i>in personam</i>	40
Fișa nr. 7. Desfășurarea urmăririi penale	53
Fișa nr. 8. Extinderea urmăririi penale și a acțiunii penale.....	62
Fișa nr. 9. Suspendarea urmăririi penale	67
Fișa nr. 10. Procedura audierii anticipate	70
Fișa nr. 11. Terminarea urmăririi penale.....	73
Fișa nr. 12. Soluțiile ce pot fi dispuse de procuror	77
Fișa nr. 13. Reluarea urmăririi penale	91
Fișa nr. 14. Procedura confirmării renunțării la urmărirea penală.....	101
Fișa nr. 15. Plângerea împotriva soluției de clasare	106
Fișa nr. 16. Obiectul fazei camerei preliminare. Măsuri pregătitoare dezbaterii contradictorii.....	120
Fișa nr. 17. Procedurile contradictorii în faza camerei preliminare	138
Fișa nr. 18. Principiile judecătii.....	151
Fișa nr. 19. Reguli generale ale fazei de judecată	159
Fișa nr. 20. Judecata în primă instanță potrivit procedurii de drept comun	173
Fișa nr. 21. Judecata în cazul recunoașterii învinuirii (procedura abreviată).....	198
Fișa nr. 22. Hotărârea judecătorească.....	209
Fișa nr. 23. Apelul.....	217
Fișa nr. 24. Contestația	237
Fișa nr. 25. Contestația în anulare	245
Fișa nr. 26. Revizuirea.....	263

Fișa nr. 27. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsa persoanei condamnate.....	281
Fișa nr. 28. Acordul de recunoaștere a vinovăției.....	288
Fișa nr. 29. Procedura în cauzele cu infractori minori.....	306
Fișa nr. 30. Procedura reabilitării	322
Fișa nr. 31. Reguli generale cu privire la executarea hotărârilor penale definitive	327
Fișa nr. 32. Amânarea și întreruperea executării pedepsei	332
Fișa nr. 33. Reguli procedurale în fața instanțelor de executare	338
Fișa nr. 34. Contestația la executare	341
Bibliografie generală.....	351

ORGANELE DE URMĂRIRE PENALĂ, COMPETENȚELE ȘI REGULILE GENERALE ÎN EXERCITAREA FUNCȚIEI DE ACUZARE

I. COMENTARIU INTRODUCȚIV

Prima fază a procesului penal este una nepublică, în care actorii principali sunt organele de cercetare penală și procurorul.

Urmărirea penală este singura fază procesuală prezentă în toate procesele penale. Astfel, pot exista procese penală doar cu faza de urmărire penală și cea de judecată, ori numai cu faza de urmărire penală sau numai cu faza de urmărire penală și cea de cameră preliminară, în aceste din urmă două ipoteze procesele finalizându-se cu o soluție de netrimitere în judecată (inclusiv după restituirea cauzei la parchet de judecătorul de cameră preliminară).

În cadrul fazei de urmărire penală organele judiciare sesizate verifică temeinicia sesizării începând cu investigarea faptei sesizate, iar dacă din probele strânse rezultă suspiciunea implicării unei persoane în acțiuni sau inacțiuni infracționale investigația continuă *in personam*.

Regulile generale au menirea de a structura cunoștințele referitoare la această fază investigativă în care se exercită funcția de acuzare pentru determinarea clară a competențelor organelor judiciare și a principalelor drepturi ale persoanelor implicate în procesul penal.

CUVINTE CHEIE

Norma de procedură penală este norma care prevede regulile de desfășurare ale procedurilor penale (dispoziția sau preceptul), precum și sancțiunile aplicabile în cazul încălcării acestora (sancțiunea). În doctrină (Gh. Mateuț, Procedură penală, Partea generală, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 21) s-a arătat că „din redactarea normelor procesual penale nu lipsește niciodată dispoziția, care este cuprinsă în mod explicit, însă celelalte elemente (ipoteza și sancțiunea) pot lipsi din formula legii, fiind doar deduse sau incluse în alte norme juridice”. În esență, în procedura penală pot fi distinse următoarele două mari categorii de norme: normele procesuale referitoare la actele și/sau măsurile procesuale și norme procedurale ce constituie complementul celor dintâi norme și prin intermediul cărora sunt puse în executare actele și/sau măsurile procesuale.

Actul procesual este actul părților sau al organelor judiciare prin care sunt exercitate drepturi procesuale ori sunt îndeplinite obligații procesuale, potrivit funcțiilor procesuale pe care aceștia le îndeplinesc, în vederea asigurării fiabilității procesului penal (de exemplu, plângerea prealabilă, ordonanța procurorului prin care se dispune punerea în mișcare a acțiunii penale, rechizitoriul, încheierea prin care se dispune luarea măsurii arestării preventive, încheierea instanței prin care se dispune administrarea unor mijloace de probă, sentința, decizia etc.).

Actul procedural este actul prin care se aduce la îndeplinire un act sau o măsură procesuală (de exemplu, mandatul de arestare este actul emis în temeiul încheierii prin care s-a dispus măsura arestării preventive, în vederea aducerii la îndeplinire a acesteia; actul procesual al organului de urmărire penală ori al instanței judecătorești prin care se dispune audierea unui martor, ori a unui inculpat, este adus la îndeplinire prin citarea persoanelor ce urmează a fi audiate sau prin consemnarea celor declarate de aceste persoane cu ocazia ascultării în cuprinsul unei declarații).

Măsurile de drept procesual penal sunt măsuri procesuale sau procedurale ce pot fi dispuse de organele de urmărire penală sau de instanța de judecată în vederea asigurării bunei desfășurări a procesului penal.

Garaniile procesuale sunt mijloace procesuale prin care sunt garantate drepturile și libertățile participanților în cadrul procedurilor penale.

Fazele procesuale sunt diviziuni ale procesului penal.

Etapă procesuală este o subdiviziune a unei faze a procesului penal.

Stadiul procesual este subdiviziune a unei etape procesuale (de pildă, judecata în apel sau revizuirea). Fiecare etapă procesuală poate avea mai multe stadii de desfășurare a procesului penal.

II. STRUCTURA URMĂRIRII PENALE – EXPLICAȚII

1. Etapele procesuale ale urmăririi penale

- a. etapa de investigare a faptei (*in rem*);
- b. etapa de investigare a persoanei (după continuarea efectuării urmăririi penale față de suspect/punerea în mișcare a acțiunii penale);
- c. rezolvarea cauzei de către procuror.

2. Limitele urmăririi penale

- a. **Limita inițială:** *ordonanța* prin care se dispune începerea urmăririi penale cu privire la faptă/*declarația verbală a procurorului* consemnată în încheierea de ședință în cazul infracțiunilor de audiență.
- b. **Limita finală:** trimiterea în judecată *prin rechizitoriul/acord de recunoaștere a vinovăției* sau dispunerea unei soluții de clasare ori de renunțare la urmărirea penală *prin ordonanță/dispoziție din rechizitoriul*.

3. Obiectul urmăririi penale

- a. **strângerea probelor** necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au comis infracțiuni și la stabilirea răspunderii penale sau civile a acestora; organele de urmărire penală trebuie să strângă atât probe în acuzare, cât și pe cele în apărarea suspectului sau inculpatului și să lămurească cauza sub toate aspectele (inclusiv cu privire la împrejurările care au determinat, înlesnit sau favorizat săvârșirea infracțiunii);
- b. **evaluarea probelor** strânse pentru a se constata dacă este cazul să se dispună continuarea efectuării urmăririi penale față de suspect, punerea în mișcare a acțiunii penale și trimiterea în judecată a inculpatului sau o soluție de clasare, respectiv renunțare la urmărirea penală;
- c. *DCC nr. 636/2019: art. 285 C.proc.pen.* definește obiectul urmăririi penale, prima fază a procesului penal, ce constă în strângerea probelor necesare cu privire la existența infracțiunilor, la identificarea persoanelor care au săvârșit o infracțiune și la stabilirea răspunderii penale a acestora, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se dispună trimiterea în judecată. În doctrină au fost analizate sintagmele utilizate în definirea obiectului urmăririi penale, reținându-se că prin „*strângerea probelor necesare*” se înțelege operațiile de descoperire, de adunare și de conservare a probelor fără de care nu s-ar putea cunoaște dacă s-a comis sau nu o faptă care ar putea fi o infracțiune și dacă cel presupus că a săvârșit-o este făptuitorul. Prin „*existența infracțiunilor*” se înțelege în primul rând existența materială a unei fapte și, în al doilea rând, dacă acea faptă este prevăzută de legea penală și constituie o tentativă pedepsibilă sau o faptă consumată. Totodată, prin expresia „*identificarea făptuitorului (a persoanelor care au săvârșit o infracțiune)*”, criticată în prezenta cauză, se înțelege că probele adunate trebuie să procure și date necesare pentru cunoașterea făptuitorilor (autorilor, coautorilor, instigatorilor, complicilor), atât în privința persoanei lor fizice, cât și cu privire la identitate. De asemenea, prin „*stabilirea răspunderii*” se înțelege că probele necesare trebuie să privească nu numai materialitatea faptelor, ci și date suficiente pentru a se putea cunoaște dacă făptuitorii au săvârșit fapta cu intenție, dacă pot fi trași la răspundere penală pentru faptele săvârșite și „*dacă este cazul sau nu*” să se dispună trimiterea în judecată.

4. Caractere specifice urmăririi penale:

- a. caracterul **nepublic** al urmăririi penale [art. 285 alin. (2) C.proc.pen.];
 - nepublicitatea nu echivalează cu caracterul secret al urmăririi penale;
 - persoanele care iau cunoștință de datele referitoare la conținutul actelor de urmărire penală sunt obligate să păstreze confidențialitatea informațiilor aflate;

- DCC nr. 633/2018: indiferent de destinatarul informațiilor privind ancheta judiciară, că este vorba de publicul larg sau de instituții ale statului, comunicarea acestor informații nu trebuie făcută într-o asemenea manieră încât să prezinte persoana supusă procedurilor judiciare ca vinovată, atât timp cât în cauză nu există o hotărâre definitivă în acest sens;
- caracterul nepublic produce efecte și cu privire la posibilitatea consultării dosarului în condițiile art. 94 C.proc.pen. (a se vedea **Fișa nr. 22** din *M. Udrișu*, Fișe de Procedură penală. Partea generală. Teorie și cazuri practice, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2021);
- anumite procedee probatorii se desfășoară cu participarea unor subiecți procesuali (de pildă, confruntarea sau percheziția informatică, ori cercetarea la fața locului);
- avocatul suspectului sau inculpatului are dreptul de a participa, la cerere, la toate actele de urmărire penală în condițiile art. 92 C.proc.pen.

b. caracterul *necontradictoriu* al urmăririi penale;

- constituie o particularitate a fazei de urmărire penală ce decurge din lipsa de publicitate, spre deosebire de celelalte faze procesuale;
- organele de urmărire penală nu au obligația de a pune în discuția părților și subiecților procesuali măsurilor care se impun a fi dispuse în cauză, înainte de adoptarea lor;
- în cursul urmăririi penale există și proceduri contradictorii; de exemplu, dezbaterile propunerii de arestare preventivă sau de arest la domiciliu a inculpatului sau efectuarea procedurii probator al expertizei sau al confruntării, procedura audierii anticipate.

c. caracterul *preponderent scris* al urmăririi penale.

- actele de urmărire penală se întocmesc *în scris*, părțile sau subiecții procesuali formulează cereri și excepții *în scris* sau pot depune memoriile sau plângeri/contestatii tot *în scris*;
- în cazul infracțiunii de audiență procurorul poate dispune începerea urmăririi penale sau punerea în mișcare a acțiunii penale prin declarație orală, consemnată în încheierea de ședință a instanței.

NU FI TENTAT SĂ CONSIDERI CĂ (...) în fiecare fază procesuală este exercitată o singură funcție procesuală, deoarece în cursul urmăririi penale se exercită două dintre funcțiile procesuale prevăzute de art. 3 C.proc.pen., respectiv funcția de urmărire penală și cea de dispoziție asupra drepturilor și libertăților fundamentale.

BLACK BOX

1. Subordonarea ierarhică nu constituie o caracteristică a urmăririi penale, ci un principiu al organizării Ministerului Public, care este unul dintre organele judiciare care acționează în faza de urmărire penală. Astfel, **subordonarea ierarhică** a procurorilor constituie firul roșu al activității în cadrul unităților de parchet, aceștia funcționând într-o structură piramidală sub coordonarea și controlul șefilor ierarhici și sub autoritatea ministrului Justiției; procurorii din fiecare parchet sunt subordonați conducătorului parchetului respectiv, iar conducătorul unui parchet este subordonat conducătorului parchetului ierarhic superior din aceeași circumscripție (art. 65 din Legea nr. 304/2004, republicată).

Potrivit art. 64 alin. (1) din Legea nr. 304/2004, republicată, dispozițiile procurorului ierarhic superior, *date în scris și în conformitate cu legea*, sunt obligatorii pentru procurorii din subordine; în cazul în care procurorul de caz nu pune în executare dispozițiile date de procurorul ierarhic superior, acesta din urmă nu poate pune în mișcare acțiunea penală în locul procurorului de caz, dacă nu efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cauză, însă poate sesiza inspectia judiciară pentru a investiga abaterea disciplinară prevăzută de art. 99 lit. m) din Legea nr. 303/2004, republicată. Principiul subordonării ierarhice cunoaște și unele limite; astfel, conform art. 67 alin. (2) din Legea nr. 304/2004, republicată, „procurorul este liber să prezinte în instanță concluziile pe care le consideră întemeiate, potrivit legii, ținând seama de probele administrate în cauză. Procurorul poate contesta la Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii intervenția procurorului ierarhic superior, pentru influențarea în orice formă a concluziilor”. O altă excepție de la principiul subordonării ierarhice este prevăzută de art. 64 alin. (2) din Legea nr. 304/2004, republicată, care stipulează că în soluțiile dispuse, procurorul este independent, în condițiile prevăzute de lege. Procurorul poate contesta la Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii, în cadrul procedurii de verificare a conduitei judecătorilor și procurorilor, intervenția procurorului ierarhic superior, în orice formă, în efectuarea urmăririi penale sau în adoptarea soluției.

2. Principiul indivizibilității presupune că procurorii din cadrul Ministerului Public reprezintă aceeași instituție, putând fi substituiți unii cu alții în cadrul aceluiași proces penal; astfel, toți procurorii din cadrul unui parchet au aceeași competență, putând supraveghea cercetarea penală sau efectua urmărirea penală într-una sau mai multe cauze aflate pe rolul parchetului chiar dacă nu au fost desemnați în cauză de la începutul investigației, ori dacă efectuează actele de urmărire penală împreună cu un alt procuror, ori pot fi prezenți în instanță în calitate de reprezentanți ai Ministerului Public chiar dacă nu au efectuat urmărirea penală în cauza aflată pe rolul instanței; astfel, mai mulți procurori pot efectua ancheta în aceeași cauză simultan sau succesiv, neexistând nicio dispoziție legală care să impună ca procurorul care dispune începerea de urmărire penală sau care supraveghează organul de cercetare penală care a emis un astfel de act să fie și cel care procedează la strângerea și administrarea tuturor probelor din cauză sau cel care dispune soluția în cauză; în virtutea principiului indivizibilității, este posibil ca un procuror să înceapă urmărirea penală *in rem*, un alt procuror din cadrul aceluiași parchet să dispună efectuarea în continuare a urmăririi penale față de suspect, un alt procuror să dispună punerea în mișcare a acțiunii penale, iar un al patrulea procuror să dispună o soluție de clasare/renunțare la urmărirea penală sau trimitere în judecată, chiar dacă acesta din urmă nu a administrat nicio probă în cauză și nici nu a emis vreun alt act procesual sau procedural; deopotrivă, este posibil ca doi procurori să efectueze împreună urmărirea penală într-o cauză, iar după trimiterea în judecată la dezbaterile din fața instanței să participe un al treilea procuror din cadrul aceluiași parchet;

3. Principiile generale ale procesului penal sunt aplicabile și în faza de urmărire penală.

4. Trimiterea în judecată se poate realiza și prin încheierea judecătorului de cameră preliminară, prin care este admisă plângerea formulată împotriva soluției de clasare adoptate față de un inculpat și se dispune începerea judecății.

III. COMPETENȚA FUNCȚIONALĂ, MATERIALĂ ȘI PERSONALĂ A ORGANELOR DE URMĂRIRE PENALĂ – EXPLICAȚII

A. Categoriile de organe de urmărire penală. Observații generale

- sunt organe de urmărire penală: **procurorii** constituiți în parchete și **organele de cercetare penală (ale poliției judiciare sau cele speciale)**;
- **sunt organe de cercetare ale poliției judiciare:** lucrătorii specializați din Ministerul Afacerilor Interne, desemnați nominal de ministrul afacerilor interne, cu avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție;
- **sunt organe de cercetare speciale:** ofițeri anume desemnați în condițiile legii, care au primit avizul conform al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, care efectuează cercetarea penală: **1.** în cazul săvârșirii infracțiunilor de către militari sau **2.** în cazul săvârșirii infracțiunilor de corupție și de serviciu prevăzute de noul Cod penal de către personalul navigant al marinei civile, dacă fapta a pus sau a putut pune în pericol siguranța navei sau navigației ori a personalului; prin DCC din 16 februarie 2022 au fost declarate neconstituționale dispozițiile din O.U.G. nr. 6/2016 care prevedeau posibilitatea ca organele de cercetare penală speciale să poată efectua, în cazul infracțiunilor contra securității naționale și infracțiunilor de terorism, din dispoziția procurorului, *punerea în aplicare a mandatelor de supraveghere tehnică în calitate de organe de cercetare penală speciale*;
- procurorul din parchetul competent material/personal poate efectua orice acte de urmărire penală cu privire la infracțiunile pentru care cercetarea penală este efectuată de organele de cercetare penală a căror activitate o supraveghează (*supravegherea urmăririi penale*);
- procurorul poate dispune preluarea oricărei cauze în care exercită supravegherea, indiferent de stadiul acesteia, pentru a efectua urmărirea penală;
- organele de cercetare penală interacționează exclusiv cu procurorul, neavând competența de a sesiza judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată; deopotrivă, organele de cercetare penală nu pot dispune declinarea competenței de soluționare a cauzei;
- relativ la competența lucrătorilor poliției judiciare din cadrul Direcției Generale Anticorupție (D.G.A.), în considerentele **deciziei nr. 21/HP/2020** s-a reținut că aceștia acționează în temeiul delegării dispuse de procuror și au o competență generală de efectuarea actelor de urmărire penală delegate;
- organele de cercetare penală nu pot dispune punerea în mișcare a acțiunii penale/extinderea acțiunii penale, încheia un acord de recunoaștere a vinovăției și nici dispune soluții de trimitere sau netrimite în judecată în cauzele în care efectuează cercetarea penală;
- dispozițiile procurorului ierarhic superior, date în scris și în conformitate cu legea, sunt obligatorii pentru procurorii în subordine;
- procurorul ierarhic superior **poate infirma motivat**, prin ordonanță, din oficiu sau în urma sesizării pe calea plângerii formulate în temeiul art. 336 C.proc.pen., actele și măsurile procesuale nelegale sau netemeinice emise/dispuse de procurorul aflat în subordinea sa;
- **DCC nr. 547/2020:** noțiunea de **procuror ierarhic superior** vizează întotdeauna o poziție într-o ierarhie, determinată prin raportare la o anumită structură organizatorică; concluzia care se impune este aceea că atât din perspectiva normei de organizare judiciară (Legea nr. 304/2004), cât și a normei de competență (Codul de procedură penală), controlul legalității și temeiniciei actelor întocmite de procurori **se realizează din treaptă în treaptă**, și numai în mod excepțional,

când legea prevede expres, este posibilă realizarea acestui control prin omiterea unor funcții intermediare (spre exemplu, în cazul soluțiilor adoptate de către conducătorii parchetelor de pe lângă tribunale sau curți de apel);

- *decizia nr. 23/RIL/2020*: instanța supremă a arătat următoarele: **1.** calitatea de procuror ierarhic superior poate să rezulte ***exclusiv din lege***, fie prin individualizarea funcției în cuprinsul unei norme de procedură penală care determină competența funcțională (spre exemplu, art. 328 C.proc.pen.), fie prin trimiterea din cuprinsul normei de procedură la o normă de organizare judiciară care stabilește care este conducătorul unui anumit parchet (spre exemplu, art. 334 C.proc.pen.); **2. regula generală** este aceea că *procuror ierarhic superior* este conducătorul parchetului din care face parte procurorul care a întocmit actul supus verificării de legalitate sau temeinicie sau, în cazul în care acesta este procurorul care a întocmit actul, conducătorul parchetului ierarhic superior, iar ***regula specială*** este aceea că *procuror ierarhic superior* este fie procurorul care deține o funcție de conducere intermediară și este menționat explicit de o normă legală care îi atribuie competența funcțională (spre exemplu, procuror șef-sectie în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție), fie procurorul care deține o funcție de conducere reglementată printr-o lege specială, cum sunt O.U.G. nr. 43/2002 sau O.U.G. nr. 78/2016; **3.** determinarea *procurorului ierarhic superior* prin prisma atribuțiilor judiciare (nu manageriale) nu poate să depindă de voința procurorului general de a-și asuma sau nu această calitate, ea derivând direct din normele de organizare judiciară, fiind prevăzută de lege; **4.** calitatea de *procuror ierarhic superior* incumbă procurorului în toate cazurile în care competența funcțională determinată de principiul controlului ierarhic este incidentă potrivit legii, neputând să fie lăsate la latitudinea procurorului cazurile în care își va exercita atribuțiile ce derivă din această calitate.

BLACK BOX

1. potrivit art. 64 alin. (4) și (5) din Legea nr. 304/2004, republicată, lucrările repartizate unui procuror pot fi trecute altui procuror în următoarele situații: **a.** suspendarea sau încetarea calității de procuror, potrivit legii; **b.** în absența sa, dacă există cauze obiective care justifică urgența și care împiedică rechemarea sa; **c.** lăsarea cauzei în nelucrare în mod nejustificat mai mult de 30 de zile. Procurorul poate contesta la Secția pentru procurori a Consiliului Superior al Magistraturii, în cadrul procedurii de verificare a conduitei procurorilor, măsura de repartizare dispusă de procurorul ierarhic superior;

2. prin *DCC nr. 633/2018*, Curtea Constituțională a apreciat că principiul repartizării aleatorii nu se poate aplica și în activitatea organelor de urmărire penală;

3. art. 59 alin. (2) C.proc.pen. prevede cu caracter imperativ ca, *în cadrul aceleiași localități*, procurorul sau organul de cercetare penală, după caz, *să efectueze* toate actele de urmărire, chiar dacă unele dintre acestea trebuie îndeplinite în afara razei sale teritoriale; pe cale de consecință, organele de urmărire penală nu pot delega sau dispune o comisie rogatorie pentru efectuarea actelor de urmărire de organele din cadrul aceleiași localități, în a căror rază teritorială trebuie efectuate.

B. Competența funcțională a organelor de urmărire penală

- ***organele de urmărire penală*** sunt acele organe care efectuează urmărirea penală, respectiv: *procurorii constituiți în parchete și organele de cercetare penală (generale și speciale)*;

- **organele de cercetare penală** efectuează cercetarea penală; își desfășoară activitatea de urmărire penală sub conducerea și supravegherea procurorului;
- **competența funcțională a parchetului** în efectuarea urmăririi penale este, de regulă, *facultativă*; organele de cercetare penală efectuează cercetarea penală, iar parchetul prin intermediul procurorilor supraveghează activitatea acestora (*competență funcțională exclusivă a procurorului*); procurorul poate prelua orice cauză de la organele de cercetare penală a căror activitate o supraveghează pentru a efectua personal urmărirea penală;
- **procurorul** efectuează urmărirea penală în cazurile prevăzute de lege (*competență funcțională exclusivă*), participă la ședințele de judecată, exercită căile de atac prevăzute de lege.

C. Competența materială a organelor de urmărire penală

- *organele de cercetare penală ale poliției judiciare* au o competență materială generală; pot efectua actele de cercetare penală cu privire la orice infracțiune, cu excepția celor date de lege în competența obligatorie a procurorului ori a organelor de cercetare penală speciale;
- *organele de cercetare penală speciale*, în urma delegării dispuse de procuror, efectuează acte de urmărire penală corespunzător specializării structurii din care fac parte, în cazul săvârșirii infracțiunilor de către militari sau în cazul infracțiunilor de corupție și de serviciu prevăzute de Codul penal, săvârșite de către personalul navigant al marinei civile, dacă fapta a pus sau a putut pune în pericol siguranța navei sau navigației ori a personalului;
- *parchetul competent* material este, de regulă, cel de pe lângă instanța competentă să judece cauza în primă instanță;
- *urmărirea penală proprie*: procurorul din parchetul competent material efectuează *în mod obligatoriu* urmărirea penală:
 - a. în cazul infracțiunilor pentru care competența de judecată în primă instanță aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție sau curții de apel;
 - b. în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 188-191 C.pen. (omor, omor calificat, uciderea la cererea victimei, determinarea sau înlesnirea sinuciderii), art. 257 C.pen. (ultrajul), art. 277 C.pen. (compromiterea intereselor justiției), art. 279 C.pen. (ultrajul judiciar), art. 280-283 C.pen. (cercetarea abuzivă, supunerea la rele tratamente, tortura, represiunea nedreaptă) și art. 289-294 C.pen. (luare de mită; dare de mită; trafic de influență; cumpărare de influență; luare sau dare de mită comisă de membrii unei instanțe de arbitraj sau în legătură cu aceștia; luare de mită, dare de mită, trafic de influență, cumpărare de influență comise de funcționari străini sau în legătură cu aceștia);
 - c. în cazul infracțiunilor săvârșite cu intenție depășită, care au avut ca urmare moartea unei persoane – loviri sau vătămări cauzatoare de moarte (art. 195 C.pen.), întreruperea cursului sarcinii care a avut ca urmare moartea femeii însărcinate [art. 201 alin. (3) teza a II-a C.pen.], lipsirea de libertate care a avut ca urmare moartea victimei [art. 205 alin. (4) C.pen.], violul care a avut ca urmare moartea victimei [art. 218 alin. (4) C.pen.], agresiunea sexuală care a avut ca urmare moartea victimei [art. 219 alin. (3) C.pen.], tâlhăria sau pirateria care au avut ca urmare moartea victimei (art. 236 C.pen.), tortura care a avut ca urmare moartea victimei [art. 282 alin. (3) C.pen.] etc.;
 - d. în cazul infracțiunilor pentru care competența de a efectua urmărirea penală aparține D.I.I.C.O.T. sau D.N.A.;
 - e. în alte cazuri prevăzute de lege (de pildă, în cazul infracțiunilor comise de militari).

- procurorul trebuie să efectueze urmărirea penală și în cazul în care obiectul acesteia îl constituie o infracțiune complexă, în al cărei conținut intră *ex lege* ca element constitutiv sau ca variantă agravată vreuna dintre infracțiunile explicit prevăzute de Codul de procedură penală pentru care urmărirea penală se efectuează în mod obligatoriu de către procuror;
- nu în toate cazurile în care o infracțiune a produs consecințe deosebit de grave legea prevede efectuarea obligatorie a urmăririi penale de către procuror;
- procurorul competent poate delega, prin **ordonanță**, efectuarea unor acte de cercetare penală (nu ansamblul urmăririi penale) procurorului din parchetul ierarhic inferior sau organului de cercetare penală. Procurorul din parchetul ierarhic inferior nu poate dispune delegarea efectuării actelor ce i-au fost delegate către organul de cercetare penală, întrucât organul judiciar căruia i s-a delegat efectuarea actului procedural nu poate să delege, la rândul său, efectuarea actului;
- în cazul urmăririi proprii, anumite acte de urmărire penală sau efectuarea unor procedee probatorii **pot fi delegate** de procuror, prin *ordonanță*, organelor de cercetare penală; în ordonanța de delegare trebuie menționate explicit activitățile ce trebuie efectuate de către organele de cercetare penală, precum și termenul de realizare a acestora; **nu poate forma obiectul delegării** dispunerea actelor sau măsurilor procesuale: începerea urmăririi penale, continuarea efectuării urmăririi penale față de suspect, punerea în mișcare a acțiunii penale, luarea sau propunerea măsurilor privative/restrictive de drepturi și libertăți, încuviințarea de probatorii ori dispunerea celorlalte acte sau măsuri procesuale; în lipsa unei delegări legale, actele efectuate de organele de cercetare penală sunt lovite de **nulitate absolută**; va fi incidentă sancțiunea **nulității absolute** și în ipoteza în care un organ de cercetare efectuează acte de procedură sau administrează probe în cauze în care urmărirea penală se efectuează în mod obligatoriu de procuror în lipsa unei delegări legale de competență materială în acest sens, în cazurile în care nu exista o situație de urgență care să justifice aplicarea art. 60 C.proc.pen.;
- în cazuri urgente, art. 60 C.proc.pen. prevede posibilitatea **extinderii competenței materiale sau personale a procurorului sau a organului de cercetare penală**; astfel, procurorul sau organul de cercetare penală, după caz, *este obligat* să efectueze actele de urmărire penală care nu suferă amânare, chiar dacă acestea privesc o cauză care nu este de competența acestuia. Lucrările efectuate în astfel de cazuri se trimit, de îndată, procurorului competent; *urgența* trebuie evaluată în concret, în funcție de particularitățile cauzei și justifică extinderea competenței materiale sau personale numai cu privire la actele care nu suferă amânare;
- ori de câte ori legea prevede obligația efectuării urmăririi penale de către procuror și, în lipsa unei dispoziții explicite din partea acestuia, unul sau mai multe acte de urmărire penală au fost efectuate de organele de cercetare penală în condiții în care nu se justifică urgența potrivit art. 60 C.proc.pen., va fi incidentă sancțiunea **nulității absolute** a actelor;
- procurorii din cadrul parchetelor ierarhic superioare pot prelua, în vederea efectuării urmăririi penale, cauze care sunt date de lege în competența materială a parchetelor ierarhic inferioare, prin dispoziția conducătorului parchetului ierarhic superior.

D. Competența personală a organelor de urmărire penală

- vizează competența de efectuare a actelor de urmărire penală corespunzător specializării structurii din care fac parte;
- **organele de cercetare specială** efectuează cercetarea penală în cazul infracțiunilor săvârșite de către militari (ca urmare a delegării dispuse de procurorul militar) sau în cazul săvârșirii infracțiunilor de

corupție și de serviciu prevăzute de Codul penal, săvârșite de către personalul navigant al marinei civile, dacă fapta a pus sau a putut pune în pericol siguranța navei sau navigației ori a personalului;

➤ sunt în **competența personală de urmărire penală proprie a procurorului**:

1. infracțiunile săvârșite de senatori, deputați și membri din România în Parlamentul European, de membrii Guvernului, de judecătorii Curții Constituționale, de membrii Consiliului Superior al Magistraturii, de judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție și de procurorii de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție;
 2. de la data intrării în vigoare a Legii nr. 49/2022 sunt de competența Secției de urmărire penală și criminalistică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și infracțiunile săvârșite de judecătorii și procurorii, membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, de judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție și de procurorii de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, de judecătorii de la curțile de apel și Curtea Militară de Apel și de procurorii de la parchetele de pe lângă aceste instanțe, precum și de judecătorii Curții Constituționale a României. Deopotrivă, sunt de competența parchetului de pe lângă curtea de apel și infracțiunile săvârșite de judecătorii de la judecătorii, tribunale, tribunale militare și de procurorii de la parchetele care funcționează pe lângă aceste instanțe. Pentru aceste infracțiuni, urmărirea penală se efectuează de procurori anume desemnați de către procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, la propunerea Plenului Consiliului Superior al Magistraturii, pentru o perioadă de 4 ani, potrivit procedurii prevăzute de prezenta lege, denumiți în continuare *procurori anume desemnați*;
 3. infracțiunile săvârșite de avocați, notari publici, executori judecătorești, de controlorii financiari ai Curții de Conturi, precum și auditori publici externi;
 4. infracțiunile săvârșite de șefii cultelor religioase organizate în condițiile legii și de ceilalți membri ai înaltului cler, care au cel puțin rangul de arhieru sau echivalent al acestuia;
 5. infracțiunile săvârșite de magistrații-asistenți de la Înalta Curte de Casație și Justiție, de judecătorii de la curțile de apel și Curtea Militară de Apel, precum și de procurorii de la parchetele de pe lângă aceste instanțe;
 6. infracțiunile săvârșite de membrii Curții de Conturi, de președintele Consiliului Legislativ, de Avocatul Poporului, de adjuncții Avocatului Poporului și de chestori.
- procurorii militari efectuează urmărirea penală potrivit competenței parchetului din care fac parte, față de toți participanții la săvârșirea infracțiunilor comise de militari, urmând a fi sesizată instanța civilă competentă material sau personal;
- în cazul infracțiunilor care sunt de competența D.N.A., săvârșite de militarii în activitate, urmărirea penală se efectuează de procurori militari din cadrul D.N.A., indiferent de gradul militar pe care îl au persoanele cercetate [art. 13 alin. (6) din O.U.G. nr. 43/2002]; prin DCC nr. 231/2021 a fost declarată neconstituțională dispoziția din art. 13 alin. (5) din O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție, potrivit căreia „în cazul în care dispune disjungerea în cursul urmăririi penale, procurorul din cadrul Direcției Naționale Anticorupție poate continua efectuarea urmăririi penale și în cauza disjunsă”. Ulterior, cu o motivare similară, prin DCC nr. 380/2021 instanța de contencios constituțional a apreciat că dispozițiile art. 11 alin. (3) din O.U.G. nr. 78/2016 sunt neconstituționale, reținând că potrivit acestei ordonanțe, competența